

zpravodaj divadelních žní

žňoviny

sedmé číslo / pátek 4.11.2022

JE NÁM 18 A TAKY 50... I KDYŽ SPÍŠ O TROŠKU VÍC

DSKLAS

Roboti už jdou, roboti už jdou...

S údajně nedivadelním Čapkem, který nejde pořádně na divadle udělat, přijeli večera divadelníci z DIVADLA (bez záruky) PRAHA. R.U.R. se jim podařilo aktualizovat do dnešní doby, takže se kláštereckým divákům představila vize hrůzostrašné budoucnosti, která nastat může, možná už trochu nastává a v něčem už dávno nastala.

Rossumovi Univerzální Roboti zastanou jakoukoli lidskou činnost. Lidstvo už nemusí vykonávat žádnou práci, nastává blahobyt. Ale co když lidstvo není na blahobyt připraveno? Když chceš vládnout, musíš zabíjet. Zůstane lidstvo ještě pár let u vesla? A pokud nepřežije člověk, co kdyby zde zůstal alespoň stín lidstva?

Rozhovor s tvůrci představení Michalem Šestákem - režie a Jakubem Schejbalem - dramaturg a představitel Harryho

Jak vás napadlo, že byste mohli zpracovat Čapka? A proč padl výběr právě na R.U.R.?

M: Nás hlavně napadlo, že spolu chceme udělat divadlo, to byla první věc. Hledali jsme, do jakého textu bychom se mohli pustit a na R.U.R. jsme se na první dobrou shodli. Tak jsme se rozhodli, že se sejdeme u Kubu doma nad lahvi vína, přečteme si to a pustíme se do případných úprav.

J: Vzhledem k podmínkám, jaké panují v amatérském divadle, jsme hledali text, který by byl volný (poznámka: nevztahují se na něj autorská práva). V době, kdy jsme chtěli začít spolupracovat, se uvolnila práva na jeho hry, do té doby ho nebylo možné upravovat, bránili tomu dědicové, takže nebylo možné je skoro inscenovat.

Šel jsem do knihovny a hledal jsem úplně jiný text a do ruky mi padl Loupežník od Čapka, kterého jsem neznal. Přečetl jsem ho asi do půlky, nebavilo mě to. Ve výboru následovali R.U.R. a od nich jsem se nemohl odtrhnout. Zavolał jsem Michalovi a ten mi řekl, že zrovna myslí právě na R.U.R.

Už jste spolu někdy nějaké divadlo dělali? A zkusili jste někdy na divadelní prkna dostat jinou inscenaci z žánru sci-fi nebo fantasy?

M: Sci-fi jsme spolu ještě nedělali, ale je to žánr, který máme oba s Kubou už od malička rádi, vyrůstali jsme na tom jako asi každý. Dělali jsme spolu takovou irskou černou komedii, gangsterku *Made In China*. Taková punkárna, úplně první společná zkušenost.

J: Irská tarantinovka od Marka O'Rowa. Já osobně bych si přál jednou udělat *Zaklimateč*, ale myslím si, že se nedožijeme uvolnění práv.

Děláte jenom hry, na které se už nevztahují práva? Nebo jste už nějaká hry nakoupili přes agenturu?

J: Na toho Marka O'Rowa jsme práva domlouvali. Kontaktovali jsme nejprve OSU nebo Dilií, jedna z nich ho zastupovala, ale oni nám řekli nějakou hroznou částku. Tak jsme kontaktovali přímo autora, který nás nasměroval na svého agenta. Ten svolil, že hru můžeme dělat a že nemusíme nic platit. Týden před premiérou

nám jeho nová agentka napsala, že nově chtějí 100 euro za každé představení. Usmlovali jsme to nakonec na trochu nižší částku, nakoupili jsme práva na 10 představení a pak jsme to museli přestat hrát.

Řekli jsme si, že budeme muset sehnat nějakého sponzora či vypsát projekt, nebo budeme dělat hry, na něž už se práva nevztahují.

M: Prostě pokud na to není budget, tak je to obtížné. Nemůžeme si dovolit drahé texty. Ještě je cesta dělat autorská divadla. Zrovna máme něco rozepsáno. Baví nás spolu i psát.

Pracujete už na něčem dalším?

M: To je zajímavá otázka (smích).

J: Máme teď takovou pauzičku.

M: Bylo toho doteď hodně. Dáme si tvůrci sabbatical. Něco určitě bude, to můžeme slíbit.

J: Máme pár tipů a musí ta myšlenka uzrát.

M: Budeme spolu určitě dělat dál.

Fascinuje mě, že Čapkův text je starý 102 let.

M: Mega nadčasový. Byl to génius, viděl do budoucnosti.

J: Já si myslím, že to je náš nejvýznamnější dramatik.

M: Já si to myslím taky.

J: Nejdřív Karel Čapek, pak dlouho nic a pak jsou

další.

M: V oxfordském slovníku divadelních her je z České republiky pouze Čapek.

J: Kromě Václava Havla je to jediný dramatik, který oslovil celý svět.

M: Ta hra se hrála všude - ve Francii, v Anglii, v Německu. Prostě všude.

J: Jeho texty jsou tak nadčasové a aktuální, že musel mít troj časů a cestoval do budoucnosti, aby viděl, co tu máme, a podle toho psal hry.

M: Nebo byl věstec. (smích)

J: Nebo měl smlouvu s ďáblem. (smích)

Všichni jsme si všimli jisté aktualizace, určitě jste do textu něco museli doplnit. Já se zeptám obráceně: co je sice překvapivé, ale napsal to už sám Čapek?

M: Kabelování, o němž mluví, je zkratka internet, to je jasný.

J: Není jako Jules Verne, který měl ještě lepší smlouvu s ďáblem, co se týká technologií. Čapek je ale naprosto nepřekonatelný ve svých myšlenkách. Jsou autoři, kteří napíší jednu, dvě skvělé hry. Ale aby někdo napsal tolik dobrých her... Na první dobrou jeho hry působí zastarale, ale z hlediska idejí a myšlenek jsou daleko i před toutle dobou.

M: Nutno zmínit i jeho humanistické poslání, kdy si myslí, že jsme druh, který každým činem ničí sám sebe.

J: *Bílá nemoc* a paralela s covidem.

M: Všechny jeho hry jsou antimilitaristické.

J: A vidíme lidi, kteří se považují za humanisty, že volají po tom, aby se válka posouvala. Půjdu si v téhle době jako doktor Galén (poznámka: hlavní postava v *Bílé nemoci právě od Čapka*), protože mám pocit, že ze všech stran se ozývají hlasy po tom, aby jedna strana převládala tu druhou.

Máš na mysli také Putina v pytli na mrtvolý visícího na budově Ministerstva vnitra?

J: Za to by se nemusel stydět ani Marshall (poznámka: *George Marshall, americký generál v první polovině 20. století*). Čapkovy hry jsou ale dost málo dramatické, je tam dost

Rozhovor s tvůrci představení Michalem Šestákem - režie a Jakubem Schejbalem - dramaturg a představitel Harryho

úskalí a málo dramatických situací. To slyšíme někdy i na přehlídkách.

Čapek psal divadlo jako divadlo idejí. Měl tak zásadní ideje, že bral divadlo pouze jako prostředek, někdy je vidět, že je více spisovatel, než dramatik. Ale podle mě na ty myšlenky divadlo krásně pasuje.

M: Není jen divadlo založené na situaci. Moje kolegyně říká, že inscenovat se dá toaletní papír (*smích*).

Pamatuju si na své první osobní setkání s Čapkem, když jsem někdy v patnácti četl *Válku s mloky* a nemohl jsem vůbec tehdy uvěřit, že se jedná o tak starou knížku. Naprosto mě to uchvátilo. Bylo to jazykově redigované vydání.

J: Jeho knihy se navíc střídají na aktuálnosti. Nejdřív to byla právě *Válka s mloky*, teď donedávna *Bílá nemoc*, *R.U.R.* nad vším visí jako Damoklův meč.

Asi je to jen má vlastní interpretace, nicméně si myslím, že kdyby roboti neměli lidskou podobu, kdyby nebyli humanoidní, tak by nepřijížděli žádní aktivisté včetně Heleny, kteří by se snažili bojovat za jejich práva. A nebyť Heleny, tak by se do robotů nevsaly emoce, neměli by duši a neroztočilo by se soukolí, které je na konci.

J: Já si myslím, že to je dost pravděpodobné.

M: Já taky. Jak se říká i ve hře: svět je plný církví, neziskovek, spolků a bláznů. Vždycky se najde někdo. Je to v lidské povaze. Čapek schválně napsal roboty podobné lidem.

J: Nikdy se nedá odhadnout, kdo se něčeho chytne a využije to ke svým cílům.

M: Co se dá odhadnout je pouze fakt, že se někdo určitě chytne.

J: Humanoidní podoba to určitě akcelerovala, ale asi to nebylo nutnou podmínkou.

Máte obavy z budoucnosti? Z vývoje umělé inteligence, kvantových sítí, humanoidních robotů? Z výroby umělých orgánů a zásahů do genetického fondu lidí?

M: Mám kamarádku, která se těmto věcem dost věnuje, takže obavy nemám. Těžko se to předpovídá, co se stane. Radši se nebojím ničeho a snažím se užívat si život.

J: Člověk ve své povaze dokáže vše zneužít k tomu, aby zabíjel jiné lidi. Musíme se připravit na to, že pokrok nám přinese spoustu dobrého i spoustu špatného. To je daná věc.

M: Hodlám se tím nestresovat (*smích*).

J: Hrozba těchto věcí nás samozřejmě motivovala

udělat tuhle hru.

Jak se vám u nás líbí, jak se vám u nás hrálo a jak jste spokojeni s dnešním představením?

M: Je to skvělý, skvělý sál, skvělí lidé. Všechno je to tady perfektní, nejlépe nasvícené představení. A bylo to i dobře zahrané.

J: Mimo opravdu profi divadel, kde jsme hráli, máte naprosto nejlepší prostor a nejlepší techniku. I přes stres se nám hrálo opravdu skvěle.

Ať si kdo chce, říká, co chce

Míša Hubertová

Herci hráli velmi dobře, vyzdvihla bych obzvlášť postavu lidské Heleny, která předvedla velmi dobrý herecký výkon. Představení hodnotím pozitivně.

Natálie Šroubková

Hezké představení, herci hráli dobře. Za mě nejlepší byla skupina ajťáků. Téma nadvlády umělé inteligence je zajímavé, ale pro mě až příliš nereálné.

Kateřina Hybnerová

Bylo to fajn. Herci hráli suprově a šlo z toho cítit i napětí. Uprímně mi to tam dost kazila Helena, což vzhledem k tomu, že jsem nečetla knihu, tak neumím říct, jestli je taková i v knize a nebo ji takhle napsali čistě ve scénáři. Neříkám, že herečka odvedla špatnou práci, spíš ten charakter jako takový. Jinak celkově to bylo v pohodě.

Milan Buriánek

Výkon byl skvělý. Jejich interpretace R.U.R. ve mně vyvolala mnohé otázky týkající se budoucnosti robotiky. Kdy

by lidé měli přestat roboty zlepšovat? Pokud se roboti opravdu dokážou vymknout kontrole, měli by zbývající lidé pomoci zachránit jejich rasu? Spousta otázek k přemýšlení. Minimálně za to jsem rád.

Redaktor: Hra byla napsána před více než 100 lety. Co si myslíš o tom, že někdo jako Čapek dokázal být ve svých textech tak nadčasový?

Je to něco neskutečného. Není samozřejmě jediný: víze budoucnosti, které se vyplnily, měl i Verne, jenž předpověděl ponorky a létající balóny. Neskutečné.

Marie Pražáková

Představení se mi velice líbilo, přišlo mi to zajímavě zpracované. Asi poprvé jsem viděla R.U.R. Nenapadá mě žádná výtka. Všechno mi přišlo zajímavé a správně zpracované, dalo se to lehce pochopit. Určitě bych na to šla znovu.

Pavel Cenek

Myslím si, že téma je velice nadčasové a trochu děsivé. Ztvárnění divadla bylo moc hezké, mělo to sílu. Mám dneska večer o čem přemýšlet. Čapek musel být génius. Nechci říct, že by se něco ze hry skutečně dělo v naší době, ale umělá inteligence už tu je, vyvíjí se a lidé začínají být nahrazováni stroji.

Redaktor: Měli bychom řešit morální dopady našeho pokroku?

Určitě ano. Věřím, že se tak už děje. Umělá inteligence se hlídá. Nedávno jsem zaregistroval, že projevila sama nějakou emoci nebo něco takového, něco, co nepřísluší strojní formě.

Radka Majerníková

Přiznám se, že mám z téhle budoucnosti trochu strach. Asi budu znít pesimisticky, ale pokud se budeme hnát za zdokonalením strojů, tak to dopadne tak, že budeme nahrazeni stejně jako v R.U.R. Až si stroje začnou uvědomovat sami sebe, svou dokonalost a lidi budou chápat jako něco nedokonalého, tak nebudou chtít, aby jim nedokonalá forma vládla. Vzbouří se proti nám. Existuje o tom spousta filmů a knížek a málokdy to pro nás skončí dobře.

Redaktor: Dopadla by hra stejně, kdyby roboti neměli lidskou podobu? Kdyby vykonávali stejnou práci, ale byli nějakými nevzhlednými plechovými krabicemi?

Myslím si, že ne. Čím víc se roboti budou podobat lidem, tím víc do nich budeme zrcadlit své vlastní vlastnosti, naše přání a tím víc je budeme polidštvovat. Kdyby byl robot, jak říkáte, neforemná plechová krabice, byl by to stroj na práci. Podoba s lidmi způsobí rozdělení lidstva na dva tábory, hájení robotů a boj za rovná práva. A zároveň dost lidí bude robotům vyčítat, že jim vzali práci. To se děje i teď při automatizaci výroby.

Redaktor: Ovšem u nějakého stroje ve fabrice nemáme potřebu hájit jeho práva.

Automatizace do jisté míry možná bere práci, ale také ji dává: o stroje je potřeba se starat, pořád je musí někdo opravovat a seřizovat. Roboti, kteří budou schopni sami sebe opravovat, způsobí ústup lidského prvku.

DNES UVIDÍTE

19:00 - DS Klas Klášterec nad Ohří
SATURNIN

Žňoviny pro vás připravili: Jakub Hrbek, Miroslav Nyklíček, Štěpán Malast